

Bilag 1.

Norske, svenske, tyske og engelske regler om ransagning.

1. Norge.

De norske regler om ransagning findes i den norske straffeprocesslov (lov om rettergangsmåten i straffesaker) kapitel 15 (§§ 192-202).

Ifølge lovens § 192, stk. 1, kan der foretages ransagning med henblik på anholdelse eller for at søge efter bevis eller ting, der skal beslaglægges, af bolig, rum eller opbevaringssted, hvorover en person, der mistænkes for en handling, som efter loven kan medføre frihedsstraf, har rådighed. Ransagning hos en ikke-mistænkt, kan efter § 192, stk. 2, foretages, når der er "skjellig" grund til mistanke om en lovovertrædelse, der kan medføre frihedsstraf. Herudover stilles krav om, at handlingen er foretaget på stedet eller den mistænkte er pågrebet på stedet eller har været der under forfølgning på fersk gerning eller friske spor, eller at der i øvrigt er særlig grund til at antage, at den mistænkte kan pågribes der, eller der kan findes bevis eller ting, der kan beslaglægges.

Beslutning om ransagning træffes af retten, medmindre der meddeles skriftligt samtykke, jf. § 197, stk. 1. Beslutning om ransagning kan dog træffes af påtalemyndigheden, hvis der er "fare ved ophold", jf. § 197, stk. 2, og af en politimand, når en mistænkt træffes eller forfølges på fersk gerning eller friske spor, eller når der er "sterk mistanke" om en handling, der efter loven kan medføre straf af fængsel i 6 måneder, og der er nærliggende fare for, at formålet med ransagning ellers ville forspildes.

Påtalemyndigheden kan kun træffe bestemmelse om ransagning af redaktionslokaler, såfremt det er sandsynligt, at efterforskningen vil lide væsentlig skade, hvis rettens beslutning skal afventes.

Undersøgelser med henblik på efterforskning andre steder end bolig, rum eller opbevaringssted kan efter § 202 uden samtykke fra ejer eller besidder foretages efter rettens eller påtalemyndighedens beslutning eller, hvis der er "fare ved ophold", efter beslutning af en tjenestemand i politiet.

Såkaldt "razzia", d.v.s. ransagning af flere huse eller rum i et nærmere afgrænset område, kan finde sted, hvis der er mistanke om en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 8 år eller derover, og hvis der er grund til at antage, at gerningsmanden holder sig skjult i området, eller der kan findes bevis eller ting, der kan beslaglægges, jf. § 194. Kompetencen til at træffe beslutning om "razzia" følger af de almindelige regler.

Efter § 193 kan der, uden at betingelserne for ransagning i § 192 er opfyldt, foretages ransagning af hus eller rum, som efter sin art er tilgængeligt for alle, eller er stedet for en virksomhed, der kræver tilladelse af politiet. Kompetencen til at træffe beslutning om ransagning i disse tilfælde tilkommer efter § 198 politiet.

Om fremgangsmåden ved ransagning bestemmes det i § 199, at ransagningen så vidt muligt skal ske i overværelse af et vidne. Beslutningen om ransagningen skal læses op eller forevises. Såfremt der ikke foreligger en skriftlig beslutning, skal der oplyses om baggrunden for ransagningen og dens formål, jf. § 200. Såfremt den, hos hvem ransagningen skal foretages, er fraværende, skal en husfælle eller nabo tilkaldes, hvis det kan ske uden ophold. Ransagning skal efter § 201 foretages så skånsomt, som forholdene tillader, og bør kun i "påtrængende tilfælde" foretages på helligdage eller om natten (mellem kl. 21 og 6).

2. Sverige.

De svenske regler om ransagning under efterforskning findes i rättegångsbalken, 28. kapitel, §§ 1-10.

Ransagning med henblik på at søge efter genstande, der skal beslaglægges, eller spor kan efter 28. kapitel, § 1, foretages af hus, rum eller lukket opbevaringssted, såfremt der er begået en forbrydelse, der kan medføre fængsel.

Hos andre end den, der med rimelighed ("skäligen") kan mistænkes for forbrydelsen, må husransagning kun foretages, såfremt lovovertrædelsen er begået dér, den mistænkte er pågrebet dér, eller der er særlig grund ("synnerlig anledning") til at antage, at der dér kan findes spor eller genstande, der kan beslaglægges.

Husransagning med henblik på anholdelse, forkyndelse eller med henblik på at foretage kropsvisitation eller kropsbesigtigelse kan efter § 2 foretages hos den pågældende eller hos andre, såfremt der er særlig grund ("synnerlig anledning") til at antage, at den pågældende opholder sig der.

Beslutning om ransagning træffes efter § 4 af undersøgelseslederen, anklageren eller retten. Hvis ransagningen må antages at blive særlig omfattende eller medføre særlige ulemper, bør beslutningen træffes af retten, medmindre der er fare ved udsættelse af undersøgelsen. Kompetencen til at træffe beslutning om ransagning tilkommer politiet, såfremt der foreligger "periculum in mora" ("fara i dröjsmål"), og ransagningen sker med henblik på anholdelse eller med henblik på beslaglæggelse af opsporede effekter eller under forfølgning på fersk gerning.

Den mistænkte samtykke til ransagning kan alene tillægges betydning, såfremt det indeholder en begæring om foretagelse af ransagning.

Undersøgelser på andre ikke frit tilgængelige steder end hus, rum eller lukket opbevaringssted, kan foretages efter beslutning af politiet, undersøgelseslederen eller anklageren, jf. § 10.

Endvidere er der efter § 3 adgang til at ransage i bygninger, som er tilgængelige for almenheden, som er tilholdssted for løsgængere eller lovovertrædere, eller hvor eftersøgte genstande plejer at blive opkøbt eller modtaget i pant, selv om betingelserne i §§ 1 og 2 ikke er opfyldt.

Om fremgangsmåden ved ransagning er det i § 7 bestemt, at den, hos hvem ransagningen foretages, eller, hvis den pågældende er fraværende, hans husfælle, skal have adgang til at overvære ransagningen og tilkalde et vidne. Endvidere skal så vidt muligt et af politiet tilkaldt vidne være til stede. Er ingen truffet ved ransagningen, skal der efterfølgende ske underretning af den pågældende.

Der må ikke forvoldes skade eller ulempe i højere grad end uundgåeligt nødvendigt, og ransagning må ikke uden særlig grund foretages i tidsrummet mellem kl. 21 og 6, jf. § 6.

3. Forbundsrepublikken Tyskland.

De tyske regler om ransagning (Durchsuchung) findes i den tyske Strafprozessordnung (StPO).

Der sondres mellem ransagning hos mistænkte og ikke-mistænkte personer.

Ransagning hos mistænkte kan ske med henblik på at finde bevismidler, såfremt det må antages, at ransagningen vil resultere i fund heraf. Endvidere kan ransagning hos mistænkte ske for at foretage anholdelse, jf. StPO § 102.

Kompetencen til at træffe beslutning om ransagning hos mistænkte er tillagt retten. Ved "periculum in mora" kan beslutningen dog træffes af statsadvokaten og politiet.

Ransagning hos **ikke-mistænkte** kan efter StPO § 103 finde sted med henblik på at foretage anholdelse af en mistænkt, finde spor af en lovovertrædelse eller med henblik på at beslaglægge bestemte genstande, såfremt der foreligger omstændigheder, hvoraf det kan sluttet, at den eftersøgte person eller genstand befinder sig der. Endvidere kan ransagning hos ikke-mistænkte ske, såfremt den sigtede er anholdt på stedet eller har betrådt det på flugt under forfølgelse. I de sidstnævnte tilfælde kræves det ikke, at der foreligger særlige grunde til at antage, at bevismidler m.v. kan findes der.

Ransagning af samtlige rum og boliger i en bygning kan ske med henblik på anholdelse af en person, der sigtes for terroristhandlinger m.v., såfremt der er grund til at antage, at den sigtede befinder sig i bygningen.

Beslutning om iværksættelse af ransagning hos en ikke-mistænkt træffes af retten og i tilfælde af "periculum in mora" af statsadvokaten eller politiet. Politiet kan dog ikke beslutte ransagning af alle rum og boliger i en bygning.

Ransagning ved nattetide (i sommerperioden kl. 21 - 04 og i vinterperioden kl. 21 - 06) må ifølge StPO § 104 kun foretages, såfremt det sker under forfølgning på fersk gerning, såfremt der foreligger "periculum in mora" eller med henblik på pågribelse af en undvegen fange. Dette gælder dog ikke for ransagning på offentligt tilgængelige steder og steder, hvorfra der drives casino, prostitution, våbenhandel m.v.

Ifølge StPO § 106 skal indehaveren af de rum og/eller genstande, der skal ransages, eller i dennes fravær hans husfælle eller nabo, have adgang til at overvære ransagningen. Angår ransagningen en ikke-mistænks rum eller genstande, skal den pågældende eller dennes husfælle eller nabo gøres bekendt med ransagningens formål inden iværksættelsen.

Den ansvarlige for ransagningen skal på begæring udstede en skriftlig erklæring om baggrunden for ransagningen. Beretningen skal endvidere indeholde oplysning om, hvorvidt noget mistænkeligt blev fundet på stedet og om eventuel beslaglæggelse.

4. England.

De engelske regler om ransagning findes i the Police and Criminal Evidence Act 1984, chapter 60, part II, section 8-18 og 23.

Ransagning kan foretages af alle lokaliteter og genstande, herunder køretøjer, skibe, telte, offshore-installationer, og flytbare genstande, jf. section 23. Der sondres mellem ransagning med henblik på at finde bevismateriale og ransagning med henblik på at foretage anholdelse eller fuldbyrde en kendelse om beslaglæggelse.

Ransagning med henblik på at finde bevismateriale kræver retskendelse (search warrant). Ransagning med dette formål kan ske, såfremt en alvorlig forbrydelse er begået, såfremt det må antages, at bevismateriale af betydelig værdi for efterforskningen kan findes på stedet, og såfremt det pågældende bevismateriale ikke særligt er undtaget fra ransagning. Herudover stilles der krav om, at det ikke på anden måde er muligt at få adgang til den pågældende lokalitet eller genstand og til det pågældende bevismateriale, at adgang til stedet eller genstanden ikke vil blive tilladt, medmindre der foreligger retskendelse, eller at formålet med ransagningen vil forspildes, hvis den ikke gennemføres straks.

Der sondres i disse tilfælde ikke mellem ransagning hos mistænkte og ikke-mistænkte.

Særligt undtaget fra ransagning er bl.a. kommunikation mellem en juridisk rådgiver og en klient, materiale, der indeholder forretningshemmeligheder, samt i et vist omfang

materiale til brug for journalistisk virksomhed. Ransagning af dette materiale kan dog tillades under særlige betingelser, jf. lovens bilag 1.

Om fremgangsmåden ved ransagning efter en "search warrant" bestemmes i section 16, at ransagning så vidt muligt skal iværksættes på et rimeligt tidspunkt. Politiet skal gøre den, mod hvem ransagningen rettes, eller, hvis den pågældende er fraværende, en eventuel anden tilstedeværende, bekendt med kendelsen om ransagning og udlevere en kopi heraf. Træffes ingen til stede, skal en kopi af ransagningskendelsen efterlades på stedet. Ransagningen må ikke udstrækkes ud over sit formål, og der skal udfærdiges rapport om ransagningens omfang og resultater.

Ransagning med henblik på at foretage anholdelse, fuldbyrde en kendelse om beslaglæggelse eller for at redde liv og afværge person- eller alvorlig materielskade kan ske efter politiets beslutning, jf. section 17.

For ransagning med henblik på anholdelse kræves det, at politiet har rimelig grund til at antage, at den eftersøgte er på stedet. På steder, hvor der findes to eller flere separate boliger, kan ransagning kun foretages af fællesarealer og af de boliger, hvor politiet har rimelig grund til at antage, at den pågældende kan opholde sig.

Ransagning af lokaliteter og genstande, hvorover en anholdt har rådighed, kan foretages efter politiets beslutning for at finde bevismateriale, hvis der er rimelig grund til at tro, at der på stedet er spor efter den lovovertrædelse, som den pågældende er anholdt for, eller af lignende lovovertrædelser.

Herudover findes i part I særlige regler om standsning og ransagning af køretøjer. Således kan politiet standse og undersøge et køretøj og alt, hvad der er i eller på køretøjet, hvis der er rimelig grund til at antage, at der kan findes stjålne eller ulovlige genstande.

Ved ulovlige genstande forstås ulovlige våben samt genstande tilvirket eller medbragt med henblik på tyveri, brugstyveri af køretøj eller bedrageri.

Såfremt et køretøj tilbageholdes uden forudgående beslaglæggelse, skal der gives oplysning om baggrunden for undersøgelsen og formålet hermed. Endvidere skal der **udfærdiges** en rapport om undersøgelsen, dens formål og begrundelse m.v. Kopi af rapporten skal på begæring udleveres til den person, der ejer eller på tidspunktet for undersøgelsen rådede over køretøjet.

Reglerne finder tilsvarende anvendelse på skibe, luftfartøjer og luftpuddefartøjer.

Endelig findes der i part I særlige regler om "road checks", d.v.s. undersøgelse af alle eller en del af de køretøjer, som passerer en bestemt vej, med henblik på at finde en person, der har begået eller vil begå en lovovertrædelse, et vidne til en lovovertrædelse eller en person, der ulovligt er på fri fod.

Beslutning om "road check" kan træffes af en politikommis-sær eller dennes overordnede. Beslutningen skal være skriftlig og kan gælde i indtil 7 dage. Forlængelse kan ske med 7 dage ad gangen.

Det kræves, at der er rimelig mistanke om en alvorlig lov-overtrædelse, der kan begrunde anholdelse, og om, at den eftersøgte person er eller snart vil komme til stedet.

Føreren af et køretøj, der stoppes under en vejkontrol, kan kræve skriftlig oplysning om formålet med kontrollen.